

Scenariusz lekcji języka polskiego

Temat: Jak żyć, by być szczęśliwym? – dzieje Ebenezera Scrooge’a

Autor: Grzegorz Piątas

Typ szkoły i poziom: klasa VII SP

Cel główny:

- Kształcenie umiejętności odnajdywania myśli przewodniej w utworze literackim

Cele operacyjne:

Uczeń:

- precyzyjnie formułuje myśl przewodnią utworu,
- identyfikuje centralne postacie konfliktu i zmiany w nich zachodzące w miarę rozwoju akcji,
- wskazuje w wypowiedziach narratora i bohaterów fragmenty zawierające ocenę postępowania postaci literackiej,
- wartościuje osobowość i czyny bohatera literackiego,
- współpracuje z innymi uczniami w zespole.

Metody i formy:

praca w grupach; praca indywidualna, rozmowa kierowana, praca z tekstem, burza mózgów, dyskusja

Środki dydaktyczne, pomoce: egzemplarze *Opowieści wigilijnej*, pisaki, karty pracy.

Czas trwania zajęć: 90 min.

TOK LEKCJI

Lekcja 1.

Faza wprowadzająca:

1. Sprawy organizacyjno-porządkowe: powitanie, sprawdzenie obecności, przedstawienie celów lekcji, zapisanie tematu na tablicy.
2. Nauczyciel przypomina uczniom elementy świata przedstawionego w utworze literackim i zwraca ich uwagę na to, że fabuła zazwyczaj skupia się wokół jakiegoś problemu (problematyki).
3. Prowadzący zajęcia rozmawia z uczniami na temat dochodzenia detektywów do rozwiązania zagadki (szukanie wskazówek, przesłuchiwanie ludzi) i wykazuje, że sposób prowadzący do odkrycia tematu utworu może być podobny do działań wspomnianego detektywa – należy śledzić to, co dana postać robi bądź mówi, oraz to, co robią ze względu na nią lub mówią o niej inni.
4. Nauczyciel formułuje problem: *Jakie jest przesłanie utworu Dickensa?* Zapisuje go na tablicy.

Faza realizacyjna:

4. Nauczyciel zauważa, że Ebenezer Scrooge jest bohaterem dynamicznym, czyli ulegającym przemianie, i sugeruje, że może to być ważny trop prowadzący do rozwiązania zagadki.
5. Prowadzący zajęcia dzieli klasę na 3 grupy i przydziela każdej z nich zadania polegające na wypełnieniu przygotowanej tabeli (patrz: **karty pracy**), w której należy wpisać informacje dotyczące Ebenezera Scrooge'a:
 - a. grupa 1.: *Co on robi? Jaki on jest?*
 - b. grupa 2.: *Co on mówi i myśli?*
 - c. grupa 3.: *Co o nim sądzą inni?*

Po rozdaniu kart pracy nauczyciel zwraca uwagę uczniów, że tabela ma dwie kolumny, w których należy zgromadzić informacje na temat bohatera przed jego przemianą i po niej.

Ucniowie pracują w grupach, realizując polecenie: *Wyszukajcie w „Opowieści wigilijnej” odpowiednie fragmenty dotyczące Ebenezera Scrooge’a, a następnie wypełnijcie tabelę. Nie cytujcie książki. Na wykonanie zadania macie 20 minut. Powodzenia!*

6. Sprawozdawcy przedstawiają wyniki pracy w grupach. *(Poniżej przedstawiam wyniki prac swoich uczniów.)*

Grupa I: Co on robi? Jaki on jest?

Przed przemianą	Po przemianie
<ul style="list-style-type: none"> • Żyje samotnie, je skromnie. • Oszczędza na ogrzewaniu. • Prowadzi firmę przynoszącą duże dochody. • Nie daje pieniędzy wolontariuszom. • Niewiele płaci swemu pracownikowi. • Jest niemiły w stosunku do Cratchita. • Nie przyjmuje zaproszenia siostrzeńca. • Nie obchodzi świąt Bożego Narodzenia, spędza je samotnie w swym wielkim domu. • Odbywa niesamowitą podróż, w której przewodnikami są duchy. 	<ul style="list-style-type: none"> • Podwyższa zarobki swemu pracownikowi Cratchitowi i kupuje piecyk do jego gabinetu. • Kupuje indyka i daje go w prezencie rodzinie pracownika. • Idzie do siostrzeńca na świąteczny obiad. • Finansuje leczenie Tima. • Idzie do kościoła. • Przykładnie obchodzi świąta Bożego Narodzenia.

Grupa II: Co on mówi i myśli?

Przed przemianą	Po przemianie
<ul style="list-style-type: none"> • Ludzi życzących sobie szczęścia z okazji Bożego Narodzenia i Nowego Roku nazywa idiotami. • Mówi, że święta Bożego Narodzenia to bzdura. • Nie utrzymuje bliższych kontaktów ze swym siostrzeńcem. • Jest opryskliwy podczas rozmowy z kwestarzami. • Nie przyjmuje zaproszenia siostrzeńca na świąteczny obiad. • Biednych najchętniej pozamykałby w więzieniach, domach poprawczych i przytułkach. • Uważa, że ubodzy powinni umierać, by nie było nadmiaru ludności na świecie. • Swemu pracownikowi każe odpracować dzień świąteczny. • Boi się, że po śmierci czeka go kara za to, że był skąpy. 	<ul style="list-style-type: none"> • Dostrzega swoje wady i postanawia się poprawić, pragnie pomagać innym i dzielić się wszystkim, co posiada. • Stara się być dla wszystkich miły. • Obiecuje dużą kwotę na cele charytatywne. • Zauważa, że dzięki swemu majątkowi ma duże możliwości czynienia dobra. • Uważa się za szczęściarza, bo może pomagać innym ludziom.

Grupa III: Co o nim sądzą inni?

Przed przemianą	Po przemianie
<ul style="list-style-type: none"> • Duch Marleya uważa go za grzesznika. • Była narzeczona mówi o nim, że marzy tylko o bogactwie. • Żona Cratchita uważa go za człowieka skąpego, okrutnego i pozbawionego współczucia. • Alfred twierdzi, że jest godny litości, ponieważ jego wady go unieszczęśliwiają. • Znajomi Alfreda mówią, że jest to człowiek pozbawiony uczuć. • Narrator opisuje go jako egoistę, chciwca i dusigrosza. 	<ul style="list-style-type: none"> • Narrator nazywa go jednym z najlepszych ludzi nie tylko w Londynie, ale nawet na całym świecie.

7. Nauczyciel podsumowuje pracę podopiecznych. Zwraca uwagę uczniów, że wyraźna przemiana bohatera, przejawia się nie tylko w tym, co robił i co mówił, ale także w tym, jak oceniali go inni.

Lekcja 2.

8. Nauczyciel przypomina wiadomości z poprzedniej lekcji i podkreśla najważniejsze zmiany, jakie zaszły w osobowości i zachowaniu bohatera.
9. Prowadzący zajęcia sporządza na tablicy tabelę: *Jak bohater się zmienia?*
10. Uczniowie podają wyrazy, wyrażenia, krótkie zdania najlepiej oddające osobowość bohatera przed przemianą (burza mózgów). Nauczyciele zapisuje je na tablicy.

Jak bohater się zmienia?

Przed przemianą	Po przemianie
sknera	
egoista	
ponury	
samotny	
nieszczęśliwy	

11. Nauczyciel prosi, o antonimiczne stwierdzenia, charakteryzujące bohatera po jego przemianie (burza mózgów), które zapisuje w prawej kolumnie. Rysuje też skierowane w prawo strzałki.

Jak bohater się zmienia?

Przed przemianą	Po przemianie
sknera	→ hojny
egoista	→ altruista
ponury	→ wesoły
samotny	→ towarzyski/ spędza czas z rodziną
nieszczęśliwy	→ szczęśliwy/ cieszy się życiem

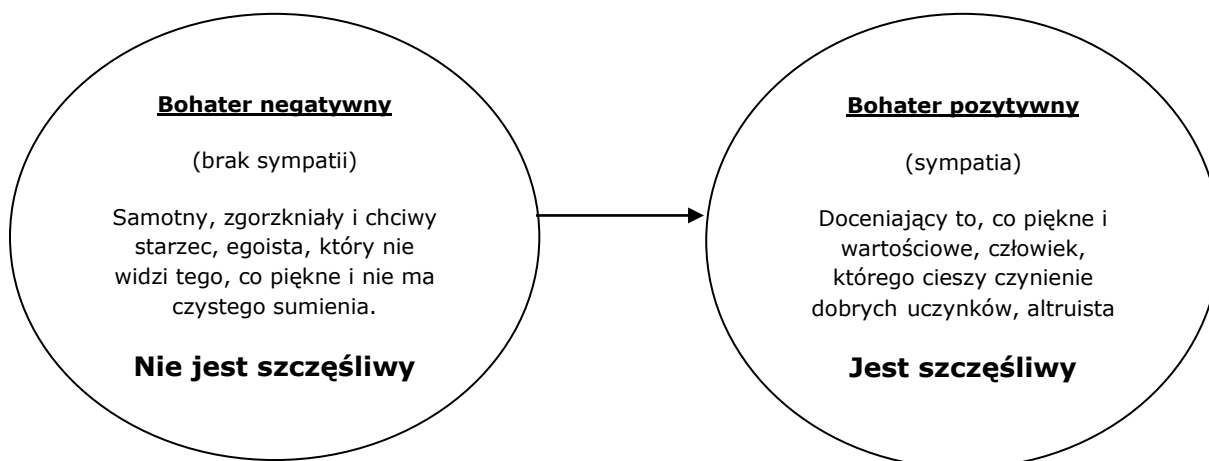
12. Nauczyciel prosi o ocenę charakteru i działań bohatera przed przemianą i po przemianie. Stara się nakłonić uczniów, by swe zdanie argumentowali stanowiskiem narratora lub innych bohaterów utworu.
13. Nauczyciel zapisuje na tablicy pytanie: „Co jest potrzebne człowiekowi, by mógł w życiu być szczęśliwym?” i otwiera dyskusję.

Rozpoczynając dyskusję, pozwalamy swym podopiecznym wypowiadać się swobodnie, wysłuchujemy także głosów niepowiązanych z omawianą lekturą. Następnie sugerujemy im,

by ograniczyli się do książki Dickensa i wzięli pod uwagę stan psychiczny Scrooge'a. (Można zapytać: „Czy był szczęśliwy, gdy...”, „Jak zareagował, gdy...”). Zakładam, że siódmoklasiści będą w stanie powiązać światopogląd oraz czyny bohatera ze stanem jego ducha. Niektórzy z nich mogą w dyskusji wykorzystać fragmenty „Opowieści...” mówiące o nastroju Scrooge'a. Następnie prosimy, by ocenili postać (zwracamy uwagę na pojawiające się antonimy: „zły” – „dobry”, „pozytywny” – „negatywny” itp.) i zastanowili się, jak oceniali go inni ludzie.

14. Nauczyciel podsumowuje dyskusję i przedstawia wyselekcjonowane myśli za pomocą diagramu. (Rysuje diagram i zapisuje w nim wybrane spostrzeżenia i stwierdzenia uczniów.)

Przemiana bohatera i jej skutki

15. Nauczyciel prosi uczniów, by biorąc pod uwagę przemianę Scrooge'a, ponownie przemyśleli zawarte w temacie lekcji pytanie i w jednym zdaniu sformułowali główną myśl *Opowieści wigilijnej*.
16. Uczniowie przedstawiają wyniki pracy.

Większość siódmoklasistów nie miała kłopotów z ujęciem w jednym zdaniu głównej myśli utworu; oto niektóre z ich odpowiedzi:

- *By być szczęśliwym, nie można myśleć tylko o sobie.*
- *Kto chce być szczęśliwy, musi być lubiany.*
- *Ludziom dobrym żyje się lepiej.*
- *Szczęśliwy może być tylko ten, kto dba o innych.*
- *Jeśli chcesz być szczęśliwy, musisz starać się pomagać innym.*
- *Szczęśliwy może być tylko ten, kto ma czyste sumienie i potrafi uszczęśliwiać innych.*

Faza podsumowująca

17. Nauczyciel zwraca uwagę na powtarzające się w uczniowskich zdaniach sformułowania, a następnie zadaje pytanie, czy można je zilustrować innymi przykładami z literatury, filmu, historii lub z życia.
18. Nauczyciel zapisuje na tablicy polecenie zadania domowego:

Napisz rozprawkę na temat: „Czy czynienie dobra jest warunkiem osiągnięcia szczęścia? Swoje stanowisko uzasadnij, odwołując się do „Opowieści wigilijnej”, innego utworu literackiego oraz własnych doświadczeń. Twoja praca powinna się składać z co najmniej 180 słów.

Bibliografia:

Dickens Karol, *Opowieść wigilijna*, Kraków 2004

Buehl Doug, *Strategie aktywnego nauczania, czyli jak efektywnie nauczać i skutecznie uczyć się*, Kraków 2004

Niemierko Bolesław, *Pomiar wyników kształcenia*, Warszawa 1999

Uwagi do sposobu realizacji:

Powyższy temat będziemy mogli zrealizować tylko wtedy, gdy uczniowie zbiorą wystarczający materiał źródłowy. Zatem prosząc ich o przeczytanie „Opowieści wigilijnej”, nauczyciel powinien wyraźnie sprecyzować, na co jego podopieczni powinni zwrócić uwagę podczas lektury. Istnieje niebezpieczeństwo, że uczniowie nieposiadający dostatecznego doświadczenia w pracy z tekstem literackim mogą przygotować wyłącznie takie fragmenty narracji lub wypowiedzi postaci, które wprost i jednoznacznie charakteryzują będącego przedmiotem opisu bohatera. Warto więc przypomnieć im podstawowe wiadomości dotyczące charakterystyki bezpośredniej i pośredniej, a następnie zasugerować, by nie ograniczali się do gromadzenia materiału zawierającego wyłącznie ten pierwszy sposób charakteryzowania postaci.

Karta pracy – grupa I

Wyszukajcie w „Opowieści wigilijnej” odpowiednie fragmenty dotyczące Ebenezera Scrooge’a, a następnie wypełnijcie tabelę. Nie cytujcie książki. Na wykonanie zadania macie 20 minut. Powodzenia!

Co on robi? Jaki on jest?	
Przed przemianą	Po przemianie

Karta pracy – grupa II

Wyszukajcie w „Opowieści wigilijnej” odpowiednie fragmenty dotyczące Ebenezera Scrooge’a, a następnie wypełnijcie tabelę. Nie cytujcie książki. Na wykonanie zadania macie 20 minut. Powodzenia!

Co on mówi i myśli?	
Przed przemianą	Po przemianie

Karta pracy – grupa III

Wyszukajcie w „Opowieści wigilijnej” odpowiednie fragmenty dotyczące Ebenezera Scrooge’a, a następnie wypełnijcie tabelę. Nie cytujcie książki. Na wykonanie zadania macie 20 minut. Powodzenia!

Co sądzą o nim inni?	
Przed przemianą	Po przemianie